

Zaštita na radu kod administrativnih poslova i rada sa računalom

Božo Prelević, dipl. iur.

U ispunjavanju obveza provedbe mjera zaštite na radu na mjestu rada kod obavljanja administrativnih poslova, poslodavci su posebnu pažnju dužni posvetiti mjerama zaštite na radu za radnike koji rade sa računalom. U provedbi ovih mjera poslodavci su se dužni pridržavati mjera iz Zakona o zaštiti na radu i podzakonskih propisa. Autor u članku daje kratki pregled temeljnih obveza poslodavca u provedbi zakonskih mjera zaštite na radu i pravilnika koji uređuje mjere zaštite na radu kod rada sa računalom, sa primjerom odluke o imenovanju radnika osposobljenog za pružanje prve pomoći.

1. Uvod

Sukladno Zakonu o zaštiti na radu¹ (u nastavku teksta: Zakon) poslodavac je dužan organizirati i provoditi zaštitu na radu. Prilikom provedbe mjera zaštite na radu poslodavac mora voditi računa o prevenciji rizika te obavještavanju radnika o mjerama zaštite na radu, osposobljavanju radnika za zaštitu na radu te organizaciji zaštite na radu i uporabi sredstava zaštite na radu na radnom mjestu. Osim radnika poslodavca, mjerama zaštite na radu kod poslodavca obuhvaćene su i sve druge osobe koje ne obavljaju poslove za poslodavca temeljem ugovora o radu nego temeljem neke druge pravne osnove.

Mjere zaštite na radu na mjestu rada, između ostalog, obuhvaćaju procjenu rizika radnog mjesta, evakuacijske planove, prvu pomoć, zaštitu pri radu sa računalom i druge mjere. Tome treba svakako pridodati i protupožarnu zaštitu. Treba podsjetiti kako mjere zaštite na radu kod administrativnih poslova uključuju i mjere zaštite na radu na mjestu rada sa računalom, koje su uređene Pravilnikom o zaštiti na radu radnika izloženih statodinamičkim, psihofiziološkim i drugim naporima na radu² (u nastavku teksta: Pravilnik), koji je stupio na snagu 8. srpnja 2021.

2. Područje primjene Zakona

Odredbe Zakona primjenjuju se u svim djelatnostima u kojima radnici obavljaju poslove za poslodavca³. Međutim, od tog načelnog zakonskog pravila, samim Zakonom su predviđeni određeni izuzeci.

ističemo...

Tako se, iznimno, odredbe Zakona ne odnose na obrtnika koji obrt obavlja sam kao niti na poslodavca kojeg zastupa jedna fizička osoba koja je ujedno i jedini radnik kod poslodavca, osim kada za njih obavljaju određene aktivnosti osobe na radu.

Međutim, ove osobe obvezne su primjenjivati Zakon kada zajedno s drugom osobom, ili s više drugih osoba obavljaju radove na istom mjestu rada. Pri obavljanju pojedinih specifičnih poslova kod kojih se zbog njihovih posebnosti i neizbježne proturječnosti s odredbama Zakona ne mogu u cijelosti primijeniti opća načela prevencije, kao pri pojedinim poslovima Oružanih snaga Republike Hrvatske, policije, zaštite i spašavanja, zaštite osoba i imovine, vatrogasaca i pirotehničara te drugim specifičnim poslovima, zaštita na radu uređuje se posebnim propisima, ili priznatim pravilima zaštite na radu.

ističemo...

Obveze poslodavca u provođenju zaštite na radu propisane Zakonom i podzakonskim propisima u odnosu na radnika odnose se i na druge osobe na radu kod poslodavca ako samim Zakonom nije drukčije određeno.

Odredbe Zakona, uključujući i mjere zaštite na radu na mjestu rada, međutim, ne odnose se na kućnu poslugu.

1 Nar. nov., br. 71/14, 118/14-isp., 154/14, 94/18 i 96/18-isp.
2 Nar. nov., br. 73/21 od 30. lipnja 2021.
3 Čl. 4. st. 1. Zakona.

3. Zaštita na radu na mjestu rada

U nastavku ćemo se upoznati sa temeljnim obvezama poslodavca u provedbi mjera zaštite na radu na mjestu rada koje proizlaze iz Zakona. Treba istaknuti kako su za propuštanje provedbe zakonskih mjera koje navodimo predviđene visoke novčane kazne za prekršaj poslodavca.

3.1. Izrada procjene rizika radnog mjesta i druga obvezna dokumentacija

ističemo...

Zakonom je određeno kako je poslodavac obavezan na mjestu rada imati procjenu rizika izrađenu u pisanom ili elektroničkom obliku, koja odgovara postojećim rizicima na radu i u vezi s radom⁴.

Ova procjena rizika mora biti dostupna radniku na samom mjestu rada. **Osim procjene rizika, poslodavac je obavezan na mjestu rada postaviti na vidljivo mjesto⁵:**

- sigurnosne znakove;
- znakove za evakuaciju i spašavanje;
- upute i oznake za rukovanje radnom opremom;
- upute i oznake za rad s opasnim kemikalijama, biološkim štetnostima, izvorima zračenja i drugim izvorima opasnosti i štetnosti.

Poslodavac je obavezan osigurati da radniku budu dostupni:

- procjena rizika za mjesto rada i poslove koji se na njemu obavljaju;
- upute za rad na siguran način za mjesto rada i poslove koji se na njemu obavljaju;
- pisani dokaz o osposobljenosti radnika za rad na siguran način;
- pisani dokaz da radnik udovoljava uvjetima za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada;
- zapisnik o ispitivanju radne opreme, instalacija i radnog okoliša.

Iznimno od navedenog, procjena rizika, dokazi i zapisnici ne moraju se nalaziti na radilištu na kojemu rad ukupno traje kraće od 60 dana, ali moraju biti dostupni u roku koji odredi nadležni inspektor.

Osim navedenog, poslodavac mora na mjestu rada osigurati:

- plan evakuacije;
- kutiju za prvu pomoć sa propisanim sadržajem;
- odgovarajući broj radnika za pružanje protupožarne zaštite (svi radnici) i za pružanje prve pomoći (uvijek na radu mora biti radnik osposobljen za pružanje prve pomoći, osim ako poslodavac ima samo jednog zaposlenog radnika)⁶;
- protupožarnu zaštitu sukladno propisima, što uključuje i potreban broj protupožarnih aparata;
- drugu dokumentaciju i sredstva sukladno propisima o zaštiti na radu.

Poslodavac mora ispuniti propisane uvjete za mjesto rada koji se odnose na⁷:

- temperaturu;
- osvjetljenje;

- provjetravanje;
- zaštitu od klimatizacijskih uređaja i sunčeve svjetlosti;
- uređenje pomoćnih prostorija i sredstva u tim prostorijama (garderobe, nužnici, umivaonici);
- druge uvjete sukladno Zakonu i Pravilniku.

3.2. Obveza ispitivanja radnog okoliša

Između ostalog, poslodavac je obavezan procijeniti rizike i osigurati zaštitu zdravlja i sigurnost radnika izloženih fizikalnim, kemijskim i biološkim štetnim djelovanjima na radu, sukladno Zakonu, njegovim provedbenim propisima i pravilima zaštite na radu te posebnim propisima o zaštiti od fizikalnih, kemijskih i bioloških štetnosti⁸. **Poslodavac je obavezan ispitivati radni okoliš na mjestu rada kada:**

- radni postupak utječe na temperaturu, vlažnost i brzinu strujanja zraka;
- u radnom postupku nastaje prašina;
- u radnom postupku nastaje buka, odnosno vibracije;
- pri radu koristi, proizvodi ili prerađuje opasne kemikalije;
- pri radu postoji izloženost opasnim zračenjima;
- su na radu prisutni rizici od eksplozivne atmosfere;
- je pri radu potrebno osigurati odgovarajuću rasvjetu sukladno procjeni rizika.

3.3. Obveze poslodavca u vezi s pružanjem prve pomoći

Sukladno zakonskim odredbama, poslodavac je obavezan organizirati i osigurati pružanje prve pomoći radnicima i drugim osobama do pružanja hitne medicinske pomoći, ili do prijema u zdravstvenu ustanovu te je obavezan omogućiti postupanje javne službe hitne medicinske pomoći⁹.

ističemo...

Na svakom radilištu i u radnim prostorijama gdje istodobno radi dva do 50 radnika, najmanje jedan radnik, te još po jedan do svakih sljedećih 50 radnika, mora biti osposobljen za pružanje prve pomoći sukladno pravilima zaštite na radu.

Broj osposobljenih i imenovanih radnika za pružanje prve pomoći mora odgovarati broju lokacija poslodavca, smjenskom radu te drugim organizacijskim okolnostima kod poslodavca.

Poslodavac je radnicima osposobljenim za pružanje prve pomoći dužan uručiti pisanu odluku o imenovanju za pružanje prve pomoći te obavijestiti sve ostale radnike o radnicima koji su osposobljeni i imenovani za pružanje prve pomoći.

ističemo...

Osim toga, poslodavac je obavezan osigurati sredstva i opremu za pružanje prve pomoći, koji uvijek moraju biti dostupni, označeni i zaštićeni od neovlaštenog korištenja.

4 Čl. 18. st. 2. Zakona.

5 Čl. 62. st. 1. Zakona.

6 Vidjeti pod 2.3.

7 Vidjeti pod 3.

8 Čl. 45. st. 1. Zakona.

9 Čl. 56. st. 1. Zakona.

Primjer – Odluka o imenovanju osposobljenih radnika za pružanje prve pomoći

Temeljem čl. 56. Zakona o zaštiti na radu (Nar. nov., br. 71/14, 118/14, 94/18 i 96/18-isp. i popr.), trgovačko društvo ABEBE d.o.o. za poslovno savjetovanje iz Zagreba, Vodnikova 345, OIB:939399393 (u nastavku teksta: Poslodavac), koje zastupa član uprave Tino Tinić, dana 26. rujna 2024. donosi sljedeću

ODLUKU

o imenovanju osposobljenih radnika za pružanje prve pomoći

- I) Za osobe osposobljene za pružanje prve pomoći radnicima i drugim osobama kod Poslodavca, do pružanja hitne medicinske pomoći, ili do prijema u zdravstvenu ustanovu imenujem radnicu Niku Nikić, zaposlenu na radnom mjestu administrativne tajnice (u nastavku teksta: Radnica).
- II) Ova Odluka temelji se na dokazu o stečenom znanju Radnice o pružanju prve pomoći radnicima na radu i osposobljenosti za primjenu postupaka prve pomoći.
- III) Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se na oglasnoj ploči Poslodavca.

Član uprave
Tino Tinić

Dostaviti:

- 1) Nika Nikić, Ilica 522, Zagreb.
- 2) Arhiva – ovdje.

3.4. Zaštita nepušača i zabrana korištenja sredstava ovisnosti

ističemo...

Zakonom je zabranjeno pušenje duhanskih i srodnih proizvoda, elektroničkih cigareta i biljnih proizvoda za pušenje na mjestu rada¹⁰.

Iznimno od navedenog, poslodavac može pisanim putem dozvoliti pušenje duhanskih i srodnih proizvoda, elektroničkih cigareta i biljnih proizvoda za pušenje u posebnoj prostoriji, odnosno prostoru na koji je obavezan postaviti znak dozvoljenog pušenja.

Sukladno čl. 58. st. 2. Zakona, poslodavac je obavezan provoditi zabranu zlouporabe alkoholnih pića i sredstava ovisnosti na mjestu rada prikladnim mjerama, a osobito:

- obavješćivati radnika o štetnosti sredstava ovisnosti i njihovom utjecaju na radnu sposobnost;
- surađivati s njegovim ovlaštenikom, stručnjakom zaštite na radu, specijalistom medicine rada i povjerenikom radnika za zaštitu na radu, pri provođenju mjera sprječavanja zlouporabe sredstava ovisnosti;
- sprječavati konzumaciju alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti tijekom rada i provoditi zabranu njihovog unošenja u radne prostorije i prostore;

10 Čl. 57. st. 3. Zakona.

- provoditi programe prevencije ovisnosti na mjestu rada, sukladno utvrđenim potrebama;
- pisano utvrditi postupak provjere je li radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti (provođenje postupka uz pristanak radnika, način provjere, vrsta testa ili aparata, način bilježenja i potvrđivanja rezultata, postupanje u slučaju odbijanja radnika da pristupi provjeri) i učinkovito provoditi utvrđeni postupak;

ističemo...

Smatrat će se da je radnik pod utjecajem alkohola ako u krvi ima alkohola više od 0,0 g/kg, odnosno više od 0,0 miligrama u litri izdahnutog zraka, odnosno u krvi ima višu koncentraciju alkohola od koncentracije dozvoljene procjenom rizika poslova koje taj radnik obavlja¹¹.

3.5. Pravo radnika na napuštanje mjesta rada

ističemo...

Zakonom je predviđeno pravo radnika da odbije raditi i napusti mjesto rada ako mu izravno prijete rizik za život i zdravlje, sve dok poslodavac ne poduzme korektivne mjere te zbog takvog postupanja ne smije trpjeti štetne posljedice¹².

Pri tome poslodavac ne smije zahtijevati od radnika da ostane na mjestu rada dok na tom mjestu postoji ovaj izravan i ozbiljan rizik za život i zdravlje radnika.

4. Zaštita na radu sa računalom

Napori pri radu sa računalom uređeni su u čl. 15.-19. Pravilnika. Sukladno Pravilniku, napori pri radu sa računalom obuhvaćaju statički napor zbog dugotrajnog sjedenja, dinamički napor zbog ponavljajućih pokreta, napor vida zbog dugotrajnog rada sa zaslonom i psihofiziološki napor u slučaju povećanih organizacijskih zahtjeva posla¹³.

4.1. Izuzeci od primjene odredbi Pravilnika pri radu sa računalom

Odredbe čl. 16.-19. Pravilnika kojima je uređena zaštita na radu pri radu sa računalom, izuzetno se ne primjenjuju na¹⁴:

- vozačke kabine i kabine iz kojih se upravlja vozilima, ili strojevima;
- računalne sustave u prijevoznim sredstvima;
- računalne sustave koji su namijenjeni javnoj uporabi;
- prijenosna računala koja nisu predviđena za stalni rad na mjestu rada;
- računske strojeve, blagajne i opremu s malim zaslonom, koji prikazuju podatke ili rezultate mjerenja i koji su pomoćno sredstvo za određene radne operacije;
- pisaće strojeve tradicionalnog dizajna s malim zaslonom.

11 Čl. 58. st. 3. Zakona.

12 Čl. 69. st. 4. Zakona.

13 Čl. 3. st. 1. t. 11. Pravilnika.

14 Čl. 15. Pravilnika.

4.2. Procjena rizika

Sukladno čl. 16. st. 1. Pravilnika, poslodavac je obavezan procjenjivati razinu rizika za sve poslove koji se obavljaju s računalom i drugom opremom, uzimajući u obzir rizik od narušavanja zdravlja radnika zbog vidnog, statodinamičkog i psihofiziološkog napora, sukladno Pravilniku o izradi procjene rizika¹⁵.

ističemo...

Međutim, izuzetno poslodavac nema obvezu dokumentiranja procjene rizika za navedene poslove koje radnik povremeno obavlja na izdvojenom mjestu rada, za koje je sukladno odredbama Pravilnika o izradi procjene rizika prethodno procijenjen i dokumentiran mali rizik i koje radnik redovito obavlja u prostoru poslodavca.

Pri procjeni rizika poslodavac je obavezan osigurati da su ispunjeni minimalni zahtjev iz Priloga IV. Pravilnika.

4.3. Odmori radnika pri radu sa računalom

Kako bi se smanjilo opterećenje pri radu sa zaslonom, poslodavac je obavezan planirati aktivnosti radnika na takav način da se rad sa zaslonom periodički izmjenjuje s drugim aktivnostima.

ističemo...

U slučaju da ne postoji mogućnost promjene aktivnosti radnika, odnosno radnik nema spontanih prekida tijekom rada, poslodavac mu je, ovisno o težini radnih zadataka i posljedičnog vidnog i statodinamičkog napora, tijekom svakog sata rada mora osigurati odmore u trajanju od najmanje pet minuta i organizirati vježbe rasterećenja¹⁶.

Način provedbe ovog odmora i vježbi mora biti primjeren stručnim doktrinama sukladno preporukama specijalista medicine rada/medicine rada i sporta.

4.4. Zaštita zdravlja pri radu s računalom

Poslodavac je obavezan kroz osposobljavanje radnika za rad na siguran način upoznati radnike sa svim okolnostima i zahtjevima u pogledu sigurnosti i zaštite zdravlja pri radu s računalom¹⁷.

ističemo...

Osim toga, poslodavac je obavezan radnicima, ili njihovim predstavnicima osigurati sve potrebne informacije o sigurnosti i zdravlju pri radu s računalom, uključujući i važnost promjene aktivnosti odnosno korištenja odmora tijekom radnog vremena.

Poslodavac je obavezan putem nadležnog specijaliste medicine rada/medicine rada i sporta osigurati:

- obavješćivanje radnika o rizicima za zdravlje pri radu s računalom, važnosti provođenja vježbi i korištenja odmora;
- izradu programa vježbi za rasterećenje opterećenih skupina mišića.

4.5. Organizacija pregleda radnika od strane poslodavca

Pravilnikom je određeno kako je poslodavac obavezan osigurati pregled vida radnika kod specijaliste medicine rada/ medicine rada i sporta¹⁸:

- prije početka zapošljavanja na poslovima koji se obavljaju s računalom;
- svakih pet godina do 45. godine života i svake tri godine nakon 45. godine života radnika;
- na zahtjev radnika, zbog tegoba koje bi mogle biti posljedica rada s računalom, odnosno sa zaslonom.

Radnici imaju pravo na pregled vida kod specijaliste oftalmologije/ oftalmologije i optometrije ako se pri pregledu iz navedene odredbe čl. 19. st. 1. Pravilnika utvrdi da je specijalistički pregled potreban.

ističemo...

Potrebna financijska sredstva za provedbu mjera iz ovoga članka ne smiju ići na teret radnika.

5. Zaključak

Poslodavci moraju voditi računa o provedbi mjera zaštite na radu za radnike koji rade na administrativnim poslovima. Obzirom na sredstva rada koja administrativni radnici koriste u praksi, dio provedbe ovih mjera obuhvaća i zaštitu na radu kod rada sa računalom. Zaštita na radu kod rada sa računalom obuhvaća i posebne zdravstvene preglede radnika.

Ovi pregledi se moraju obavljati u određenim vremenskim razdobljima određenim Pravilnikom. Trošak ovih zdravstvenih pregleda pada na teret poslodavca. Za postupanje protivno ovim zakonskim zabranama Zakonom su predviđene i novčane kazne za prekršaj.

Literatura:

- 1) Zakon o zaštiti na radu (Nar. nov., br. 71/14, 118/14, 154/14, 94/18 i 96/18);
- 2) Pravilnik o zaštiti na radu radnika izloženih statodinamičkim, psihofiziološkim i drugim naporima na radu (Nar. nov, br. 73/21);
- 3) Pravilnik o izradi procjene rizika (Nar. nov., br. 112/14 i 129/19).

¹⁵ Nar. nov., br. 112/14 i 129/19.

¹⁶ Čl. 17. st. 2. Pravilnika.

¹⁷ Čl. 18. st. 1. Pravilnika.

¹⁸ Čl. 19. st. 1. Pravilnika.